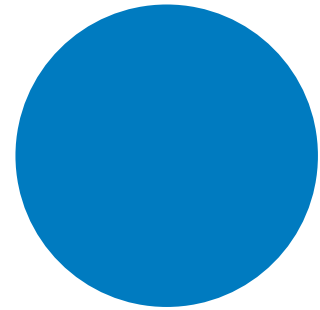

**FÖRENINGEN DERMATOLOGI VENEREOLOGI
SJKSKÖTERSKOR I SVERIGE (DVSS)**

KOMPETENSBESKRIVNING

**FÖR LEGITIMERAD SJKSKÖTERSKA MED SPECIALISERING
INOM DERMATOLOGI OCH VENEREOLOGI**

INNEHÅLL

- 3 Förord
- 4 Syfte
- 4 Bakgrund
- 5 Arbetsprocess
- 5 Arbetsgrupp
- 8 Omvårdnadens teori och praktik
- 12 Forskning, utveckling och utbildning
- 13 Ledarskap
- 14 En profession i utveckling
- 15 Litteraturlista
- 15 Referenslista

FÖRORD

Föreningen Dermatologi Venereologi Sjuksköterskor i Sverige (DVSS) bildades 1988. Det är en ideell, professionell sammanslutning av sjuksköterskor intresserade av den dermatologiska och venereologiska omvårdnadens framåtskridande. DVSS verkar för att patienter¹ med dermatologisk och/eller venereologisk sjukdom ska få en god vård, främjar forskning, utveckling och utbildning inom specialiteten, samt arbetar för att samarbetet mellan dermatologi- och venereologisjuksköterskor utvecklas såväl nationellt som internationellt.

Vården förändras ständigt och för att kunna ge rätt behandling och en god omvårdnad på avancerad nivå krävs hög kompetens hos sjuksköterskor inom dermato-venereologisk² vård. Det etiska förhållnings-sättet är betydelsefullt då patienten befinner sig i en utsatt situation. Sjuksköterskornas arbete utgår från ICN:s *etiska kod för sjuksköterskor* (2007).

DVSS anser att det är viktigt med ett nationellt dokument som skildrar den unika kompetens som krävs för att arbeta inom dermato-venereologi.

Dokumentet har sin utgångspunkt i *Socialstyrelsens kompetensbeskrivning för legitimerade sjuksköterskor* (2005). Arbetet har skett i samarbete med Svensk sjuksköterskeförening.

¹ Med patient avses att personen får yrkesmässig vård oavsett vårdform eller vårdgivare (Svensk sjuksköterskeförening, 2010).

² Fortsättningsvis används genomgående den vedertagna sammanskrivningen dermato-venereologi.

SYFTE

Syftet med kompetensbeskrivningen är att:

- bidra till att ge patienter och närstående en god och säker dermato-venereologisk vård
- tydliggöra dermato-venereologisjuksköterskans profession och yrkesutövning för blivande samt yrkesverksamma sjuksköterskor specialiserade inom dermato-venereologi
- synliggöra sjuksköterskans ansvar för utveckling av dermato-venereologisk omvårdnad och behandling
- utgöra ett stöd för arbetsgivare som ansvarar för att säkerställa den kompetens som behövs för en god dermato-venereologisk vård
- utgöra en vägledning för landets lärosäten för utformning, planering och utförande av utbildning och specialisering inom området dermato-venereologi på avancerad nivå.

BAKGRUND

Dermatologin föddes för flera tusen år sedan. Redan i de egyptiska papyrusrullarna finns beskrivningar av olika hudsjukdomar. Dermato-venereologin kan som medicinsk vetenskap spåras tillbaka till början av 1700-talet då sjukdomen syfilis först beskrevs. Eftersom syfilis ofta gav hudmanifestationer uppstod kopplingen mellan hudsjukdom och könssjukdom. Ordet venereologi härstammar från namnet på kärleksgudinnan Venus och dermatologi från det grekiska ordet för hud, (derma).

Huden är kroppens största organ där hudsymtom kan variera både i uttrycksätt och i svårighetsgrad.

Dermato-venereologisjuksköterskan möter personer i livets alla faser från spädbarnet till den åldrande människan. Specialiteten rymmer ett tusental diagnoser och det är svårt att belysa omfattningen, eftersom arbetsuppgifterna skiljer sig åt beroende på vilken form av verksamhet dermato-venereologisjuksköterskan arbetar inom.

Dermato-venereologisjuksköterskan ansvarar för bedömningar, information/undervisning och specifika omvårdnadsåtgärder som bland annat riktar sig mot tumörsjukdomar (exempelvis maligna melanom, basaliom), inflammatoriska sjukdomar (exempelvis eksem, psoriasis) samt sexuellt överförbara sjukdomar (exempelvis klamydia, gonorré). Vanliga behandlingsområden är sårvård, ultraviolettt ljusbehandling (UVA/UVB), PhotoDynamiskTerapi (PDT), medicinska bad och topikala behandlingar.

Dermato-venereologin bedrivs i huvudsak inom öppenvård men kan i vissa fall kräva slutenvård. I öppenvården bedrivs arbetet i form av sjuksköterskeledda mottagningar och telefonrådgivning. I teamet runt patienten har sjuksköterskan en betydelsefull funktion som ansvarig för den dermato-venereologiska omvårdnaden.

Att arbeta som sjuksköterska inom dermato-venereologi ställer stora krav på förmåga till självständigt arbete, vetenskapligt förhållningssätt, mångkulturell kompetens och professionellt ansvar. Idag sker en omfattande kunskapsutveckling inom dermato-venereologin och behovet av specialistutbildning inom området ökar.

I Svensk sjuksköterskeförenings skrift *Strategi för utbildningsfrågor* (2010) beskrivs sex kärnkompetenser som har identifierats som nödvändiga för vårdens professioner: personcentrerad vård, samverkan i team, evidensbaserad vård, förbättringskunskap och kvalitetsutveckling, säker vård samt informatik.

För en sjuksköterska med specialisering inom dermato-venereologi innebär detta att:

- dermato-venereologisjuksköterskans arbete ska utgå ifrån ett personcentrerat förhållningssätt där patienten ses som en unik individ med individuella behov. Ett gott bemötande inbjuder till delaktighet för patient och närstående och främjar det egna ansvaret för vård och behandling
- dermato-venereologisjuksköterskor ska bidra med sina unika omvårdnadsfärdigheter till det tvärprofessionella teamets arbete
- för att ge en så god och effektiv vård som möjligt ska dermato-venereologisjuksköterskan kunna förena bästa tillgängliga vetenskapliga kunskaper med beprövad erfarenhet
- dermato-venereologisjuksköterskan ska kunna tillämpa metoder i förbättringsarbete och kontinuerligt arbeta för en ökad kvalitet och säkerhet för patient och närstående
- för att förhindra vårdskador nu och i framtiden ingår det i dermato-venereologisjuksköterskans arbete att utföra risk- och händelseanalyser. Det är även viktigt att patientens egen kunskap och erfarenhet tillvaratas
- dermato-venereologisjuksköterskan ska delta i utvecklingen av informationsteknik för att säkerställa kvaliteten inom omvårdnad, forskning och utbildning.

ARBETSPROCESS

På DVSS årsmöte år 2007 beslutades att påbörja arbetet med en kompetensbeskrivning för sjuksköterskor inom dermato-venereologi. En arbetsgrupp av sjuksköterskor med lång klinisk erfarenhet inom öppenvård, slutenvård, pediatrik och ledarskap tillsattes. Arbetet har utförts i nära samarbete med Svensk sjuksköterskeförening. Arbetsprocessen har inneburit en genomgång av för ämnet relevanta dokument så som tidigare kompetensbeskrivningar, aktuell litteratur, vetenskapliga artiklar samt olika riktlinjer som värderats och granskats.

Arbetsgruppen har haft flera fysiska träffar och e-postkontakt under de år som arbetet pågått. Arbetet med kompetensbeskrivningen har redovisats på DVSS årsmöten.

I slutfasen av arbetet har synpunkter inhämtats av representanter från lärosäten och klinisk verksamhet. Dessa synpunkter har beaktats under arbetet och i förekommande fall har revidering skett.

ARBETSGRUPP

Arbetsgruppen har bestått av:

Romy Svensson Alldén, leg sjuksköterska, Hudkliniken, Västmanlands sjukhus, Västerås

Annette Gromell, specialistsjuksköterska barn och ungdom, Sachsska barn- och ungdomssjukhuset, Stockholm

Margareta Ingestrand, leg. sjuksköterska, Hudkliniken, Karolinska Universitetssjukhuset, Stockholm

Annika Johansson, leg. sjuksköterska, Hudkliniken, Karolinska Universitetssjukhuset Stockholm, vice ordförande DVSS

Karin Brandin Samuelsson, leg. sjuksköterska, Hudkliniken, Karolinska Universitetssjukhuset, Stockholm

Sofia Strandberg, leg. sjuksköterska, Hudmottagningen, Lasarettet Trelleborg, styrelseledamot DVSS

Adjungerade till arbetsgruppen:

Hilde Ingebretsen, leg. sjuksköterska, candidata sanitarea (hovedfag i sykepleievitenskap) från Oslo Universitet, Hudkliniken, Danderyds sjukhus

Soile Kangasniemi, leg. sjuksköterska, Hudmottagningen NU-sjukvården, Uddevalla sjukhus, ordförande DVSS

Birgitta Wedahl, sakkunnig i utbildningsfrågor, Svensk sjuksköterskeförening

Synpunkter har inhämtats från följande personer:

Ulrika Bergsten, leg. sjuksköterska, fil.dr, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Göteborg och FoU Spenshult, Oskarström

Annika Carlsson, leg. sjuksköterska, doktorand, Hudmottagningen, Ängelholms sjukhus

Bodil Charlesson, leg. sjuksköterska, Hudmottagningen, Ängelholms sjukhus

Agneta Gånemo, leg. sjuksköterska, docent, Hudkliniken, Skånes universitetssjukhus, Malmö

Christina Halldin, forskningssjuksköterska, med. dr, Hudkliniken, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Göteborg

Inger Kull, leg. sjuksköterska, med. dr, universitetslektor i omvårdnad med inriktning mot allergi, Karolinska institutet,

Institutionen för klinisk forskning Södersjukhuset, Stockholm

Maria Nylander, leg. sjuksköterska, vårdlärare, patientrepresentant/forskningspartner, FoU Spenshult, Oskarström

Ylva Svanström, leg. sjuksköterska med specialisering inom företagsvård, med.mag., Hudkliniken, Västmanlands sjukhus, Västerås

Kristina Svantesson, leg. sjuksköterska, fil.mag., universitetsadjunkt i vårdvetenskap, Institutionen för omvårdnad, hälsa och kultur, Högskolan Väst, Trollhättan

Ann-Britt Zakrisson, distriktsköterska, med.dr, AFC/CAMTÖ/Laxå vc, Allmänmedicinskt Forskningscentrum, Örebro Läns Landsting, Örebro

OMVÅRDNADENS TEORI OCH PRAKTIK

Omvårdnadsvetenskap och medicinsk vetenskap

Legitimerad sjuksköterska med specialisering inom dermato-venereologisk vård ska besitta färdighet och god förmåga att:

- utförligt kunna bedöma och dokumentera hudens olika uttryck vid hälsa och ohälsa
- identifiera omvårdnadsbehovet hos patienter med dermato-venereologisk sjukdom
- uppmärksamma och identifiera fysiska, psykiska, existentiella, sociala samt kulturella omvårdnadsbehov tillsammans med patienten i livets olika skeden
- tillämpa dermato-venereologiska kunskaper och anpassa omvårdnadsåtgärder utifrån patientens sjukdom, behandling, kunskap, vilja och förmåga
- använda farmakologiska kunskaper för säker hantering, administrering och utvärdering av läkemedel som används vid dermato-venereologisk behandling
- genom fördjupad kunskap i dermato-venereologisk omvårdnad och ett professionellt förhållningssätt skapa förtroende, tillit och trygghet i mötet med patient och närstående
- i samråd med patienten upprätta en individuell omvårdnadsplan för att säkerställa en god omvårdnad.

Bemötande, information, delaktighet, undervisning

Legitimerad sjuksköterska med specialisering inom dermato-venereologisk vård ska besitta färdighet och god förmåga att:

- främja patientens egna resurser och vid behov ge patienten nya verktyg för att kunna hantera sin sjukdom och dess inverkan på det dagliga livet
- värna om patientens integritet i den fysiskt och psykiskt blottade situation som ett vårdmöte inom dermato-venereologi kan innebära
- visa respekt för patientens integritet och värdighet samt tillvarata patientens rätt till självbestämmande
- identifiera informations- och undervisningsbehov hos patient och närstående även då detta inte uttrycks
- tillämpa olika pedagogiska synsätt och lärandeprocesser vid undervisning till patient och närstående, enskilt eller i grupp
- erbjuda samtal och stöd till patient och närstående och vid behov initiera professionellt psykosocialt stöd
- motverka diskriminering genom att identifiera och analysera hur attityder och värderingar kring kulturell och/eller religiös bakgrund, ålder, kön och könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning och funktionshinder kan påverka omvårdnaden för patienten
- uppmärksamma, synliggöra och respektera patient/närståendes behov utifrån kulturell och/eller religiös bakgrund, ålder, kön och könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning och funktionshinder.

Undersökningar och behandlingar

Legitimerad sjuksköterska med specialisering inom dermato-venereologisk vård ska besitta färdighet och god förmåga att:

- i dialog med patient och närstående uppmuntra och motivera till delaktighet i vård och behandling
- planera, hantera, administrera och utvärdera undersökningar och behandlingar utifrån specifikt dermato-venereologiskt kompetensområde
- uppmärksamma undersökningsresultat och provsvar och vid avvikande resultat agera enligt gällande riktlinjer.

Främjande av hälsa och förebyggande av ohälsa

Legitimerad sjuksköterska med specialisering inom dermato-venereologisk vård ska besitta färdighet och god förmåga att:

- informera patienten om hur smitta och smittspridning kan förebyggas i enlighet med smittskyddslagen
- identifiera och förebygga hälsorisker samt initiera och motivera patienten till en hälsobefrämjande livsstil
- planera och genomföra individuella och samhälleliga insatser för att förebygga dermato-venereologiska sjukdomar
- beskriva och förklara dermato-venereologiska sjukdomars påverkan på vardagsliv, yrkesval och arbete för patient och närstående.

Vårdmiljö

Legitimerad sjuksköterska med specialisering inom dermato-venereologisk vård ska besitta färdighet och god förmåga att:

- identifiera och säkerställa en vårdmiljö som främjar respekt för patientens integritet
- skapa en trygg och rofylld vårdmiljö för patienten och närstående
- synliggöra vikten av ett varmt och avskilt rum med bra belysning som inte ändrar hudens naturliga färg vid undersökning och behandling av patienten.

Säkerhet och kvalitet

Legitimerad sjuksköterska med specialisering inom dermato-venereologisk vård ska besitta färdighet och god förmåga att:

- arbeta enligt gällande lagar, författningar och riktlinjer inom området
- hantera och ansvara för medicinteknisk utrustning utifrån gällande författningar och säkerhetsföreskrifter
- utifrån evidens och klinisk praxis kritiskt värdera olika ordinationer, behandlingsformer och omvårdnadsåtgärder
- arbeta utifrån gällande evidens beträffande hygienfrågor samt förebygga smitta och smittspridning
- använda informations- och kommunikationsteknologi utifrån gällande lagar och författningar för att säkerställa patient-säkerhet och god omvårdnads kvalitet
- kartlägga styrkor och svagheter i patientsäkerhetskulturen inom den dermato-venereologiska verksamheten samt initiera metodförbättringar och kvalitetssäkring
- förutse och analysera framtida risker för patienter, personal och miljö inom dermato-venereologisk vård och vid behov vidta åtgärder.

FORSKNING, UTVECKLING OCH UTBILDNING

Forskning och utveckling

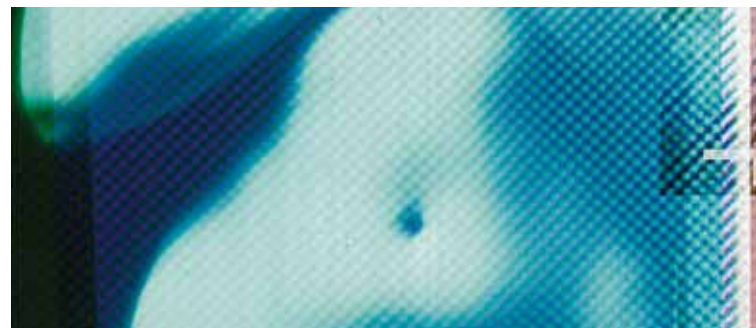
Legitimerad sjuksköterska med specialisering inom dermato-venereologisk vård ska besitta färdighet och god förmåga att:

- kontinuerligt uppdatera sig avseende ny och aktuell forskning inom dermato-venereologisk omvårdnad och behandling
- kunna kritiskt granska och värdera forskningsresultat inom området
- initiera, planera, medverka och leda utvecklings-, forsknings- och kvalitetsarbete inom dermato-venereologisk omvårdnad
- implementera forskningsresultat i det kliniska omvårdnadsarbetet
- aktivt delta i kunskapsutbyte på nationell och internationell nivå
- arbeta evidensbaserat samt förstå betydelsen och konsekvenserna av att följa eller avvika från evidensbaserade riktlinjer
- analysera styrkor och svagheter i det egna kompetensområdet och fortlöpande arbeta för en personlig och professionell kompetensutveckling
- aktivt delta i processarbetet runt framtagandet av design, implementering och utvärdering av ny informationskommunikationsteknik som stödjer det dermato-venereologiska omvårdnadsarbetet.

Utbildning och undervisning

Legitimerad sjuksköterska med specialisering inom dermato-venereologisk vård ska besitta färdighet och god förmåga att:

- identifiera och åtgärda behovet av pedagogiska insatser för patienter, närstående och övrig personal
- undervisa och handleda sjuksköterskestudenter samt nya sjuksköterskor inom dermato-venereologisk omvårdnad
- främja samarbetet mellan klinisk verksamhet, universitet och högskola
- förmedla dermato-venereologiska kunskaper och behandlingsrekommendationer till de vårdgivare som deltar i patientens behandling, såsom primärvård, kommunala boenden, personliga assistenter och andra vårdinrättningar.

LEDARSKAP

Ledarskap och organisationsutveckling

Legitimerad sjuksköterska med specialisering inom dermato-venereologisk vård ska besitta färdighet och god förmåga att:

- utifrån patientens behov systematiskt leda, fördela, samordna och utveckla omvårdnadsarbetet inom den egna verksamheten
- skapa förutsättningar för professionell utveckling genom att initiera, medverka och stödja forsknings- och utvecklingsarbete
- bidra med ett omvårdnadsperspektiv vid verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljning
- medverka vid utformandet av den egna verksamhetens mål och värdegrund med fokus på dermato-venereologisk omvårdnad
- bedriva personcentrerad omvårdnad på ett kvalitets- och kostnadsmedvetet sätt.

Samverkan i vårdkedjan

Legitimerad sjuksköterska med specialisering inom dermato-venereologisk vård ska besitta färdighet och god förmåga att:

- initiera relevant informationsöverföring och samverkan i vårdkedjan för att uppnå effektivitet, kontinuitet, kvalitet samt patientsäkerhet
- samarbeta med organisationer, myndigheter och patientföreningar som har intresse av dermato-venereologiska frågor
- verka för ett fungerande tvärprofessionellt team som överbryggar kompetenser, främjar kontinuitet och stärker säkerheten i vården
- arbeta för att skapa ett bra flöde i vårdkedjan både inom och utanför den egna verksamheten.

EN PROFESSION I UTVECKLING

Både diagnoskartan och vilka behandlingsmetoder som är aktuella inom dermato-venereologi ser helt annorlunda ut idag än för 25 år sedan. Alternativen vid diagnossättning och behandling av en rad hudsjukdomar ökar.

Omvårdnadsforskning ger nya insikter om framtidens vård-alternativ. Bättre former av telemedicin/telenursing utvecklas och inkluderar naturligtvis hudsjukdomar. Vårdtagarna blir mera interaktiva och användet av självtester ökar. Patienterna söker vård och behandling med egna diagnosförslag. Med hjälp av till exempel DNA-profiler och andra individuella uppgifter kan mediciner och behandlingar individualiseras.

Andelen äldre ökar och år 2050 beräknas 25 procent av befolkningen vara 65 år eller äldre. Det innebär att hudsjukdomar som till exempel solrelaterade hudtumörer, svårläkta sår och blåsdermatoser ökar. Medborgarna förväntas till större egenansvar och hälsosammare livsstil genom till exempel motiverande samtal, webbaserade livsstilsskolor och patientdagböcker. En säker och högkvalificerad vård med korta väntetider, nya tekniska lösningar och ett empatiskt förhållningssätt ökar kravet på dermato-venereologisjuksköterskans kompetens.

En jämställd hudsjukvård kräver specialistutbildade dermato-venereologisjuksköterskor över hela landet. Specialistsjuksköterskan ökar omvårdnadskvaliteten inte bara inom specialistvården utan även inom primärvården genom egna mottagningar, som konsultjuksköterska i hemsjukvården och som sakkunnig inom sjukvårdsrådgivningen.

En specialistutbildning på avancerad nivå till dermato-venereologisjuksköterska bör vara flexibelt uppbyggd och kunna individanpassas efter den studerandes grundkunskaper. Distansutbildning och virtuella klassrum kan bidra till en större möjlighet för sjuksköterskor från hela landet att erhålla specialistexamen inom omvårdnad med en fördjupning inom dermato-venereologi.

LITTERATURLISTA

Hughes, E., & Van Onselen, J. (Eds.). (2001). *Dermatology Nursing, A practical guide*. London: Churchill Livingstone.

Lindskog, B. (2005). *Medicinsk terminologi*. Stockholm: Nordstedts Akademiska förlag.

Mazzotti, E., Mastroeni S., Lindau J., Lombardo G., Farina B., & Pasquini P. (2012). Psychological distress and coping strategies in patients attending a dermatology outpatient clinic. *Journal of the European Academy of Dermatology and Venereology*. 26, (6), 746-54.

Rorsman, H., Björnberg, A., & Vahlqvist, A. (2007). *Dermatologi Venereologi*. Lund: Studentlitteratur.

Socialdepartementet (2012). *Empati och high tech – Delresultat från LEV-projekt*. S2012 .011. Stockholm: Socialdepartementet.

Socialstyrelsens författningssamling (SOSFS) 1980:100. *Sekretesslagen*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsens författningssamling (SOSFS) 2005:12. *Ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Spri (1992). Spri-rapport nr 330. *Hud- och könssjukvård: specialitet i förändring*. Stockholm: Spri.

Svensk författningssamling (SFS) 2008:355 § 2. *Patientdatalagen*.

Svensk sjuksköterskeförening (2010). *Värdegrund för omvårdnad*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening.

Thyresson, N. (2001). *Svensk dermato-venereologi: några glimtar från dess historia med anledning av Svenska sällskapets för dermatologi och venereologi 100-års jubileum*. Uppsala: Svenska sällskapet för dermatologi och venereologi.

Willman, A., Stoltz, P., & Bahtsevani, C. (2006). *Evidensbaserad omvårdnad - en bro mellan forskning och klinisk verksamhet*. Lund: Studentlitteratur.

REFERENSLISTA

International Council of Nurses (2007). *ICN:s Etiska kod för sjuksköterskor*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening.

Socialstyrelsen (2005). *Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Svensk sjuksköterskeförening (2010). *Strategi för utbildningsfrågor*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening.

FÖRENINGEN DERMATOLOGI VENEREOLOGI SJKSKÖTERSKOR I SVERIGE (DVSS)

KOMPETENSBEKRIVNING

FÖR LEGITIMERAD SJKSKÖTERSKA MED SPECIALISERING INOM DERMATOLOGI OCH VENEREOLOGI

Föreningen Dermatologi
Venereologi Sjuksköterskor
i Sverige (DVSS)

www.swenurse.se/dvss

Svensk sjuksköterskeförening
Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
Tfn: 08-412 24 00
Fax: 08-412 24 24
E-post: ssf@swenurse.se
Hemsida: www.swenurse.se